

CZU: 343.222:347.962(478)

RĂSPUNDEREA PENALĂ A JUDECĂTORULUI ÎN ROMÂNIA ȘI REPUBLICA MOLDOVA: PARTICULARITĂȚI PROCEDURALE

Gheorghe COSTACHI,

doctor habilitat în drept, profesor universitar

Daniela COZMA,

doctorandă

Articolul cuprinde o analiză profundă a particularităților de atragere la răspundere penală a judecătorilor din România și Republica Moldova. Accentul este pus în cea mai mare parte pe procedura ridicării imunității judecătorești de către Consiliul Superior al Magistraturii în cele două state. Subiectul este analizat prin prisma legislației în vigoare, a jurisprudenței constituționale și a standardelor europene în materie.

Cuvinte-cheie: judecător; răspundere penală, infracțiune, pornirea urmăririi penale, măsuri procesuale, ridicarea imunității, Consiliul Superior al Magistraturii.

CRIMINAL LIABILITY OF THE JUDGE IN ROMANIA AND REPUBLIQUE OF MOLDOVA: PARTICULARS OF PROCEDURE

The article includes an analysis of the particularities of the criminal prosecution of judges in Romania and the Republic of Moldova. The emphasis is on the procedure of lifting the judicial immunity by the Superior Council of Magistracy in the two states. The subject is analyzed in the light of the legislation in force, constitutional jurisprudence and European standards in the field.

Keywords: judge, criminal liability, criminal offense, criminal prosecution, procedural measures, immunity waiver, Superior Council of Magistracy.

Introducere. Într-o prezentare succintă a condițiilor răspunderii funcționarului se poate aprecia că răspunderea persoanei fizice, care prin numire a devenit funcționar public, este determinată de funcția publică pe care o exercită. În alți termeni, se poate vorbi despre o răspundere juridică a funcționarilor publici numai în cazul încălcării de către aceștia a normelor juridice, în calitatea lor de funcționari ori în raport de funcția pe care o dețin [16, p. 88-89]. În ceea ce privește răspunderea penală a celui care îndeplinește o funcție publică, ca formă a răspunderii juridice, precizăm că aceasta intervine în ipoteza în care funcționarul public a săvârșit o infracțiune în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu acestea [16, p. 89].

În general, răspunderea penală a funcționarului public este o răspundere penală cu subiect activ calificat, ale cărei caracteristici sunt expres definite de legea penală. Cu toate acestea, funcționarul public poate săvârși o serie de infracțiuni care, deși nu sunt specifice activității sale, se regăsesc adesea fie în mod autonom, fie în concurs cu infracțiuni de serviciu sau infracțiuni de corupție [29, p. 203].

În context, reiterăm că *răspunderea penală* a fost definită în doctrină ca

„raportul juridic penal de constrângere, născut ca urmare a săvârșirii infracțiunii între stat, pe de o parte, și infractor pe de altă parte, raport complex al cărui conținut îl formează dreptul statului de a aplica sancțiunea prevăzută pentru infracțiunea săvârșită și de a-l constrânge să o execute, precum și obligația infractorului de a răspunde pentru fapta sa și de a se supune sancțiunii aplicate în vederea restabilirii ordinii de drept și restaurării autorității legii” [4, p. 311].

Instituția juridică în cauză este aplicabilă și categoriei profesionale a *magistraților* (judecătorilor), chiar dacă ei sunt cei care aplică legea, întrucât, într-un stat de drept, magistrații nu au o imunitate absolută atunci când încalcă obligațiile ce derivă din lege ori din Constituție [12, p. 110-111; 8, p. 51-52] și care se circumscriu funcției pe care o ocupă. Evident că pornind de la specificul funcției judecătorești, răspunderea penală a acestor subiecți comportă unele particularități, mai ales de procedură, cunoașterea cărora este absolut indispensabilă pentru eficientizarea mecanismului răspunderii în ansamblu.

Scopul studiului. Pornind de la cele menționate, în prezentul demers științific ne propunem realizarea unei analize a legislației și doctrinei în mate-

ria procedurii de atragere la răspundere penală a judecătorilor, în vederea elucidării particularităților procedurale și aprecierea corespunderii acestora standardelor europene în domeniu.

Rezultate obținute și discuții.

Însăși ideea răspunderii penale a magistratului nu este nouă, ea a fost cuprinsă și în *Codul penal francez* din 1810, unde erau încriminate faptele funcționarului public, în general, iar anumite texte făceau referiri explicite la magistrați. Desigur, instituția poate fi atestată cu mult înainte de această perioadă, fiind cunoscut faptul că în trecut sancțiunile aplicate magistraților erau drastice (sancționarea pecuniară, pedepse corporale, recunoașterea publică a vinei, pedeapsa cu moartea), tocmai pentru percepția actului emis de magistrat care, de multe ori, era asimilat actului divin, o nedreptate din partea celui investit cu această putere fiind greu de acceptat [16, p. 71-71].

În prezent, magistratul nu poate fi considerat un subiect de drept penal fără a se ține seama de funcția sa și, mai ales, fără a se face referiri la statutul său. În legătură cu aceasta, în doctrină [16, p. 74] destul de sugestiv s-a conturat esența instituției răspunderii penale a magistratului, menționându-se că „exercitarea atribuțiilor cu rea-credință,

gravă neglijență ori nerespectarea normelor procedurale de către magistrat în activitatea judiciară ce a avut ca rezultat pronunțarea unei hotărâri sau soluții greșite, contrare realității și normelor legale aplicabile în cauză ori drepturilor și libertăților fundamentale ale părților, angajează răspunderea juridică penală a magistraților în condițiile legii”. Este de observat că definiția dată valorifică două standarde importante recunoscute în plan internațional: în primul rând, „răspunderea penală a unui judecător nu poate fi antrenată pentru modul de interpretare a legii, apreciere a faptelor sau evaluare a probelor, cu excepția cazurilor de rea-credință” [33, par. 68] și, în al doilea rând, „răspunderea penală nu trebuie să se aplice judecătorilor pentru greșeli neintenționate în exercițiul funcțiunii” [2, par. 75].

Specific pentru categoria magistraților este faptul că, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, în legătură cu exercitarea funcției sau prin abatere de la anumite norme care nu au o legătură directă, nemijlocită cu funcția, pot pune sub semnul îndoielii prestigiul funcției de judecător și al corpului magistraților din care fac parte [16, p. 89].

Recunoașterea magistratului ca subiect de drept penal și admiterea cercetării lui penale este consacrată expres în legile de organizare judiciară ale României și Republicii Moldova. În România, relevante în acest sens sunt art. 94, art. 65 alin. (1) lit. f) și art. 62 alin. (1) și (2) din *Legea nr. 303/2004* [23]. Bunăoară, art. 94 din legea citată expres prevede că „Judecătorii (...) răspund civil, disciplinar și penal, în condițiile legii”. Totodată, și Curtea Constituțională a României a reținut că „răspunderea juridică a judecătorilor nu poate fi restrânsă doar la anumite forme ale acesteia, fiind unanim admis că aceștia pot fi trași la răspundere din perspectivă civilă, disciplinară și penală” [15, par. 22].

În raport cu aceste prevederi legale (art. 94 din *Legea nr. 303/2004*), Curtea a identificat trei tipuri de răspundere a magistraților generate de exercitarea funcției specifice, și anume penală, disciplinară și civilă. Prin urmare, din perspectiva răspunderii penale nu există nicio diferență de tratament între magistrați și alți cetățeni, întrucât, dacă sunt lezate valorile sociale ocrotite de legea penală, aceștia, indiferent de calitatea pe care o au, pot fi incriminați ca

subiecți activi ai unor infracțiuni [14, par. 21-25; 15, par. 18].

În cazul Republicii Moldova nu atestăm o consacrare expresă a formelor de răspundere juridică de care este pasibil judecătorul. Din economia *Legii-cadru* în domeniu (*Legea cu privire la statutul judecătorului nr. 544/1995* [22]), poate fi dedusă doar posibilitatea atragerii acestuia la răspundere penală (art. 19) [9, p. 214].

Vorbind nemijlocit despre *răspunderea penală a judecătorului*, precizăm că Curtea Constituțională a României distinge între răspunderea penală pentru fapte săvârșite în exercitarea funcțiilor și răspunderea penală ce intervine în cazul săvârșirii de fapte ce nu interferează cu exercitarea funcției de judecător [15, par. 22]. Chiar dacă la o primă vedere o astfel de delimitare pare a fi destul de simplă, totuși, atragem atenția că ea este foarte importantă, mai ales, sub aspectul imunității de care se bucură judecătorul care, după cum se știe, este una exclusiv funcțională. Respectiv, imunitatea este recunoscută și poate fi invocată doar în cazul atragerii la răspundere penală pentru fapte săvârșite în exercitarea funcției de judecător.

Privind dintr-o perspectivă mai largă, considerăm că *răspunderea penală a judecătorului* este posibilă în trei ipostaze [11, p. 90; 10, p. 4-5; 9, p. 214]: răspunderea penală în calitate de persoană fizică (subiect general); răspunderea penală în calitate de funcționar public (subiect calificat); răspunderea penală în calitate de judecător (subiect calificat special).

În primul caz, magistratul în calitate de persoană fizică sau subiect general de drept este pasibil de răspundere penală pentru comiterea oricărei fapte incriminate de legea penală. În acest sens, nu există nicio îndoială că judecătorul trebuie să răspundă ca orice altă persoană pentru infracțiunile pe care le-ar săvârși fără a avea legătură cu exercitarea profesiei sale (moment recunoscut și în plan internațional într-un context mai general: „atunci când nu exercită funcții judiciare, judecătorii sunt responsabili civil, penal sau administrativ ca și orice alt cetățean” [33, par. 71]; „judecătorii trebuie să fie răspunzători penal în fața legii ordinare pentru infracțiuni comise în afara funcției lor juridice” [2, par. 75]). Calitatea de judecător nu-l poate absolvi de răspundere și nu constituie nici circumstanță atenuantă, ba chiar

dimpotrivă [3, p. 144]. Totuși, având în vedere importanța funcției de magistrat în ansamblul societății, legiuitorul a instituit anumite derogări de la dreptul comun, în mare parte acestea vizând doar aspecte de procedură [17, p. 34] (circumscrise instituției *imunității judiciare*).

În al doilea caz, magistratul, exercitând o funcție publică și fiind deci un funcționar public în cadrul sistemului judecătoresc, ca serviciu public [13, p. 41], este pasibil de răspundere penală pentru faptele interzise de legea penală săvârșite în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu acestea. În acest caz, magistratul va răspunde pentru fapte comise de subiecți activi calificați, expres reglementate de legea penală. Din categoria acestora fac parte infracțiunile de serviciu, de corupție și unele infracțiuni împotriva înfăptuirii justiției.

În al treilea caz, magistratul va răspunde penal și pentru faptele expres prevăzute de legea penală ca fiind comise de *judecători*. De regulă, acestea fac parte din categoria specială a infracțiunilor contra justiției, incluse în Titlul IV din Partea specială a *Noului Cod Penal* al României [31] (în continuare NCP) și Capitolul XV din Partea specială a *Codului penal* al Republicii Moldova [6] (în continuare CP al RM).

O viziune similară am atestat și în doctrina de specialitate, în cadrul căreia cercetătorii identifică următoarele trei situații [30, p. 20]: a) situația în care magistratul apare în calitate de subiect ordinar al unei componente obișnuite de infracțiune; b) situația în care magistratul apare în calitate de persoană cu funcție de răspundere – subiect al infracțiunii; c) situația în care numai magistratul poate fi în calitate de subiect al infracțiunii – pentru componentele de infracțiune contra justiției.

Dincolo de identificarea acestor ipostaze ale răspunderii penale a judecătorilor, considerăm că un aspect deosebit de important în context este legat de *inviolabilitatea* judecătorilor, instituție ce adeseori este considerată ca fiind o condiție de absolvire a acestor subiecți de răspundere penală. Prin urmare, se impune o abordare mai profundă a acestui subiect în vederea conturării unui răspuns concret în acest sens, care fie să confirme, fie să infirme percepția dată. Evident, necesitatea unui astfel de demers este dictată și de faptul că în-

tr-o societate democratică judecătorul nu poate fi la adăpostul unei imunități absolute, ceea ce reliefează problema condițiilor și modalităților de angajare a răspunderii acestuia.

Propunându-ne în continuare să ne axăm în mare parte pe acest subiect, atragem atenția inițial la faptul că condițiile (în special, procedurale) de tragere la răspundere penală a judecătorului din România, diferă de cele din Republica Moldova, pornind chiar de la faptul că legislația română nu instituie expres regimul inviolabilității judecătorului. În concret, art. 95 din *Legea nr. 303/2004* stabilește [23]: „(1) [j]udecătorii (...) pot fi percheziționați, reținuți sau arestați numai cu încuviințarea Secției pentru judecători (...) a Consiliului Superior al Magistraturii. (2) În caz de infracțiune flagrantă, judecătorii (...) pot fi reținuți și supuși percheziției potrivit legii, Secția pentru judecători (...) fiind informată de îndată de organul care a dispus reținerea sau percheziția”.

Suplimentar, *Legea nr. 317/2004* [24] prevede la:

- art. 28 alin. (2): „Președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, ministrul justiției și procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție nu au drept de vot în situațiile în care secțiile îndeplinesc rolul de instanță de judecată în domeniul răspunderii disciplinare, la soluționarea sesizărilor referitoare la buna reputație a judecătorilor și procurorilor și a cererilor privind încuviințarea percheziției, reținerii, arestării preventive sau arestului la domiciliu cu privire la judecători, procurori ori magistrați-asistenți.”

- art. 29 alin. (1): „(...) Ședințele secțiilor în care se soluționează cererile privind încuviințarea percheziției, reținerii, arestării preventive sau arestului la domiciliu cu privire la judecători, (...) nu sunt publice.”

- art. 42: „(1) Secția pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii încuviințează percheziția, reținerea, arestarea preventivă sau arestul la domiciliu cu privire la judecători și magistrați-asistenți. (3) Dispozițiile prevăzute la alin. (1) și (2) privind percheziția și reținerea nu se aplică în caz de infracțiune flagrantă. (4) Secțiile Consiliului Superior al Magistraturii se pronunță de îndată după primirea sesizării.”

- art. 46: „(...) (3) Cercetarea disciplinară se suspendă atunci când împo-

triva judecătorului (...) cercetat s-a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale pentru aceeași faptă. (4) Organul de urmărire penală este obligat să comunice Consiliului Superior al Magistraturii și Inspecției Judiciare, într-un termen rezonabil, actul prin care s-a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale. (5) Suspendarea cercetării disciplinare se dispune de inspectorul judiciar prin rezoluție și operează până când soluția pronunțată în cauza care a motivat suspendarea a devenit definitivă. Dispozițiile alin. (4) se aplică în mod corespunzător.”

În baza acestor prevederi legale, putem deduce următoarele momente importante [9, p. 218]:

- pornirea urmăririi penale față de judecătorii din România ține de competența organului de urmărire penală;

- punerea în mișcare a acțiunii penale față de judecător se aduce la cunoștința CSM, în termen rezonabil;

- aplicarea măsurilor preventive (percheziția, reținerea, arestarea preventivă sau arestul la domiciliu) față de judecători se face cu încuviințarea Secției pentru judecători a CSM;

- percheziția și reținerea poate fi aplicată fără încuviințarea Secției doar în caz de infracțiune flagrantă;

- ședința Secției pentru judecători a CSM în cadrul căreia se soluționează cererea privind încuviințarea aplicării măsurilor preventive față de judecători nu este publică;

- Secția se pronunță imediat după primirea sesizării;

- în cazul soluționării cererilor privind încuviințarea aplicării măsurilor preventive față de judecători, Secția îndeplinește rolul de instanță de judecată.

În ce privește Republica Moldova, la acest capitol atestăm următoarele reglementări normative:

- *Legea nr. 544/1995* [22]: „ (...) (4) Urmărirea penală împotriva judecătorului poate fi pornită doar de către Procurorul General sau prim-adjunctul, iar în lipsa acestuia de către un adjunct în temeiul ordinului emis de Procurorul General, cu acordul Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile Codului de procedură penală. În cazul săvârșirii de către judecător a infracțiunilor specificate la art. 243, 324, 326 și 330² ale Codului penal al RM, precum și în cazul infracțiunilor flagrante, acordul Consiliului Superior al Magistratu-

rii pentru pornirea urmăririi penale nu este necesar. (4¹) Hotărârile prin care Consiliul Superior al Magistraturii își expune acordul sau dezacordul pentru pornirea urmăririi penale în condițiile alin. (4) trebuie să fie motivate și se publică pe pagina web oficială a Consiliului Superior al Magistraturii, cu anonimizarea datelor cu privire la identitatea judecătorului. (5) Judecătorul nu poate fi reținut, supus aducerii silite, arestat, percheziționat fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii. Toate acțiunile procesuale în privința judecătorului, cu excepția cazurilor de infracțiune flagrantă, pot fi efectuate numai după emiterea ordonanței de pornire a urmăririi penale, cu respectarea garanțiilor instituite de normele constituționale și actele internaționale. Acordul Consiliului Superior al Magistraturii nu este necesar în caz de infracțiune flagrantă.”

- *Legea nr. 947/1996* [21] – art. 23: „(1) Propunerea Procurorului General sau a prim-adjunctului, iar în lipsa acestuia – a adjunctului desemnat prin ordinul Procurorului General de pornire a urmăririi penale, de reținere, de aducere silită, de arestare sau de percheziție a judecătorului se examinează de către Consiliul Superior al Magistraturii imediat, dar nu mai târziu de 5 zile lucrătoare. (2) Consiliul Superior al Magistraturii examinează propunerea Procurorului General sau a prim-adjunctului, iar în lipsa acestuia – a adjunctului desemnat prin ordinul emis de Procurorul General doar sub aspectul respectării condițiilor sau a circumstanțelor prevăzute de Codul de procedură penală pentru dispunerea pornirii urmăririi penale, reținerii, aducerii silite, arestării sau percheziției judecătorului, fără a-și aroga atribuțiile unei instanțe judecătorești. (3) Procurorul General nu participă la deliberare.”

Privite comparativ, constatăm că normele legale citate instituie regimuri diferite în cele două state în materia intentării procesului penal față de judecători. În special, vom evidenția următoarele particularități [9, p. 220-221]:

- pornirea urmăririi penale față de judecători în Republica Moldova nu ține de competența organului de urmărire penală (ca în România), ci de competența Procurorului General sau prim-adjunctul, iar în lipsa acestuia de către un adjunct în temeiul ordinului emis de Procurorul General;

- punerea în mișcare a acțiunii penale față de judecătorii din Republica

Moldova nu doar se aduce la cunoștința CSM, în termen rezonabil, ci se dispune cu acordul acestuia, care nu este necesar doar în cazul săvârșirii de către judecător a infracțiunilor specificate la art. 243, 324, 326 și 330² ale *Codului penal al RM*, precum și în cazul infracțiunilor flagrante;

- aplicarea măsurilor preventive față de judecătorii din Republica Moldova (percheziția, reținerea, arestarea și aducerea silită), ca și în România, se face cu acordul CSM;

- toate acțiunile procesuale în privința judecătorului, cu excepția cazurilor de infracțiune flagrantă, pot fi efectuate numai după emiterea ordonanței de pornire a urmăririi penale;

- acordul CSM din Republica Moldova pentru acțiunile procesuale în privința judecătorului (percheziția, reținerea, arestarea și aducerea silită) nu este necesar în caz de infracțiune flagrantă, în timp ce în România în asemenea condiții se poate aplica doar percheziția și reținerea;

- propunerea de pornire a urmăririi penale, de reținere, de aducere silită, de arestare sau de percheziție a judecătorului se examinează de către CSM din Republica Moldova imediat, dar nu mai târziu de 5 zile lucrătoare, în timp ce în România, Secția este obligată să se pronunțe imediat;

- hotărârile prin care CSM din Republica Moldova își expune acordul sau dezacordul pentru pornirea urmăririi penale trebuie să fie motivate și se publică pe pagina web oficială a CSM, cu anonimizarea datelor cu privire la identitatea judecătorului¹ (în România legea precizează doar că ședințele Secției în asemenea cazuri nu sunt publice);

- în fine, dacă în România, în cazul soluționării cererilor privind încuviințarea aplicării măsurilor preventive față de judecători, Secția pentru judecători din cadrul CSM **îndeplinește rolul de instanță de judecată**, atunci în Republica Moldova legea expres prevede că în asemenea cazuri CSM examinează propunerea Procurorului General doar sub aspectul respectării condițiilor

sau a circumstanțelor prevăzute de Codul de procedură penală pentru dispunerea pornirii urmăririi penale, reținerii, aducerii silită, arestării sau percheziției judecătorului, **fără a-și aroga atribuțiile unei instanțe judecătorești**.

Acest ultim moment a fost specificat în lege în rezultatul verificării constituționalității sintagmei „fără a da apreciere calității și veridicității materialelor prezentate de acesta din urmă” din alin. (2) al art. 23 din *Legea nr. 947/1996*, în contextul căreia Curtea Constituțională a RM a reținut următoarele [20]:

- CSM are o dublă calitate: administrativă și jurisdicțională (atunci când acționează în calitate de instanță disciplinară, ea realizează o activitate jurisdicțională) /par. 55/;

- acordul CSM pentru pornirea urmăririi penale în privința judecătorului, precum și pentru reținerea, aducerea silită, arestarea sau percheziționarea judecătorului, reprezintă o garanție legală a consolidării principiilor constituționale privitoare la independența judecătorilor /par. 61/;

- încuviințarea CSM în cazurile [pornirii urmăririi penale], reținerii, aducerii silită, arestării, percheziționării judecătorului constituie o anumită garanție, care diminuează riscul abuzurilor, acțiunilor arbitrare, precum și al acuzațiilor false împotriva judecătorului de către persoane interesate /par. 62/;

- reieșind din normele procesuale penale, pornirea unei cauze penale în conformitate cu legislația în vigoare, când rezultă o bănuială rezonabilă că a fost săvârșită o infracțiune și nu există circumstanțele care exclud urmărirea penală și infracțiunea a fost săvârșită de către un judecător, răspunderea penală pentru infracțiunea săvârșită nu este un act de intervenție în activitatea și independența judecătorilor, ci un proces legal de tragere la răspundere pentru ilegalitatea comisă /par. 68/;

- Procurorul General urmează să argumenteze și să probeze existența condițiilor sau a circumstanțelor prevăzute de Codul de procedură penală pentru dispunerea, după caz, a pornirii urmăririi penale în privința judecătorului, precum și a reținerii, aducerii silită, arestării sau percheziționării judecătorului. Corelativ, CSM îi revine sarcina, în temeiul art. 23 alin. (2) din *Legea nr.947/1996*, de a verifica respectarea acestor exigențe /par. 69/;

- la eliberarea acordului privind pornirea urmăririi penale în privința judecătorului, aplicarea măsurilor procesuale sau efectuarea acțiunilor procesuale, CSM verifică temeinicia propunerii Procurorului General sau prim-adjunctului, fără a da apreciere calității și veridicității materialelor prezentate de acesta din urmă /par. 70/;

- prin urmare, ... prin excluderea *ab initio* a posibilității de a aprecia calitatea și veridicitatea materialelor prezentate de către Procurorul General, CSM este limitat și constrâns să procedeze la o încuviințare *quasi*-automată a pornirii urmăririi penale, aplicării unor măsuri procesuale sau a efectuării unor acțiuni procesuale în privința judecătorilor /par. 71/;

- o atare situație conduce la diminuarea importanței acordului CSM (în calitatea sa de garant al independenței autorității judecătorești) care, de fapt, constituie o exigență specială prevăzută de lege și are natura juridică a unui act-condiție pentru pornirea urmăririi penale, aplicarea măsurilor procesuale sau efectuarea acțiunilor procesuale în privința judecătorului /par. 72-73/;

- pentru adoptarea hotărârii prin care CSM ridică sau refuză să ridice imunitatea judecătorului, este imperioasă analiza și aprecierea materialelor prezentate de către procuror în vederea constatării faptului dacă s-au respectat condițiile sau circumstanțele prevăzute de Codul de procedură penală pentru acțiunea sau măsura procesuală solicitată, așa cum prevede art. 23 alin. (2) teza întâi din *Legea nr.947/1996*. Or, în mod firesc, concluzia CSM trebuie să rezulte din premise, ceea ce implică necesarmente o examinare factologică a materialelor prezentate /par. 75/;

- decizia de ridicare sau nu a imunității judecătorului ține de marja de apreciere a CSM, care trebuie să fie însoțită de o motivare corespunzătoare, astfel încât să se depășească orice suspiciune de arbitrar. Întru realizarea acestui deziderat este indispensabilă aprecierea materialelor prezentate /par. 76/;

- exprimându-și acordul sau refuzul pentru pornirea urmăririi penale în privința judecătorului, precum și pentru reținerea, aducerea silită, arestarea sau percheziționarea judecătorului, CSM are dreptul și obligația de a aprecia materialele prezentate, fără să formuleze concluzii asupra vinovăției judecătorului /par. 78/.

¹ În practică, constatăm că este greu de determinat de ce criterii se conduce CSM când își dă acordul pentru intentarea urmăririi penale față de judecători, întrucât public (pe site-ul CSM) este făcut doar dispozitivul hotărârilor acestuia (lipsind completamente motivația).

Ținând cont de cele relevate, Curtea a conchis în cele din urmă că textul „fără a da apreciere calității și veridicității materialelor prezentate” din art. 23 alin. (2) din *Legea nr. 947/1996* aduce atingere substanței principiilor independenței și inviolabilității judecătorului, fiind contrar art. 116 alin. (1) din Constituție /par. 79/.

Așadar, prin jurisprudența sa (care a marcat modificarea corespunzătoare a legislației), Curtea Constituțională a RM a conturat rolul CSM ca autoritate chemată să garanteze independența judecătorilor în cazul tragerii acestora la răspundere penală, precizând că, chiar dacă acesta nu exercită atribuțiile unei instanțe judecătorești în asemenea cazuri, totuși, este o autoritate responsabilă de diminuarea riscului abuzurilor, acțiunilor arbitrare, precum și a acuzațiilor false împotriva judecătorului de către persoane interesate. În acest sens, CSM îi revine misiunea de a verifica respectarea exigențelor legii procesual penale pentru a asigura astfel legalitatea procesului de tragere la răspundere penală a judecătorilor [9, p. 227].

Totodată, în pofida conturării acestui rol important al CSM pentru atragerea la răspundere penală a judecătorilor, atragem atenția că, într-un alt context, Curtea Constituțională a RM a subliniat următoarele: „Consiliul Superior al Magistraturii, la autorizarea pornirii urmăririi penale în baza art. 307 din Codul penal, este obligat să țină cont de faptul că răspunderea penală trebuie să rămână întotdeauna o măsură la care se recurge în ultimă instanță. Prin urmare, trebuie să analizeze, de fiecare dată, dacă alte măsuri decât cele de ordin penal, de exemplu, sancțiuni de natură disciplinară, nu ar putea fi eficiente” [18, par. 91].

O asemenea alegație a Curții ridică, în opinia noastră, câteva semne de întrebare. Bunăoară, sarcina dată a CSM este valabilă în toate cazurile de atragere la răspundere penală a judecătorului sau doar în cazul art. 307 din Codul penal? Dacă da, de ce? Dintr-un anumit punct de vedere, logic ar fi ca acest lucru să fie valabil în toate cazurile, întrucât art. 307 din Codul penal (*Pronunțarea cu bună-știință de către judecător a unei hotărâri, sentințe, decizii sau încheieri contrare legii*) incriminează în esență doar un caz particular de abuz în serviciu. Pe de altă parte însă, este important

de ținut cont de faptul că art. 307 din CP al RM reglementează o infracțiune distinctă ce face parte din categoria infracțiunilor contra justiției, care cad sub incidența imunității judecătorești. Practic, acest fapt justifică regimul juridic nuanțat al infracțiunilor date.

Dincolo de aceste momente totuși considerăm a fi dubioasă sarcina CSM de a decide substituirea măsurilor penale cu cele disciplinare, pomind de la caracterul mai eficace al acestora. Cu alte cuvinte, o asemenea sarcină camuflează practic o modalitate de evitare de către judecător a răspunderii penale pentru infracțiunea comisă, altfel spus absolvirea acestuia de răspundere penală. Sub acest aspect, imunitatea judecătorească se transformă din una funcțională în una absolută.

Pe cale de consecință, considerăm că rolul CSM din Republica Moldova necesită o concretizare clară, fie acesta rezidă în asigurarea „respectării exigențelor legii procesual penale sau legalitatea procesului de tragere la răspundere penală a judecătorilor” (ceea ce este logic și necesar într-o societate democratică), fie în a decide „dacă alte măsuri decât cele de ordin penal, de exemplu, sancțiuni de natură disciplinară, ar putea fi mai eficiente” pentru sancționarea judecătorului (moment ce contravine standardelor unui stat de drept, fiind un paravan pentru iresponsabilitatea acestor subiecți de drept).

Pe de altă parte, e necesar a atrage atenția la faptul că Curtea Constituțională a RM, vorbind despre acordul sau refuzul CSM pentru începerea urmăririi penale și aplicarea măsurilor procesuale față de judecători, le echivalează cu „decizii de ridicare sau nu a imunității judecătorului”. Acest moment ne determină să reiterăm în contextul dat problema *răspunderii constituționale a judecătorilor*, întrucât în doctrină „acordul dat de către o autoritate pentru pornirea urmăririi penale și aplicarea măsurilor procesuale față de anumiți subiecți” desemnează instituția „ridicării imunității”, calificată ca fiind o măsură de *răspundere constituțională* [35, p. 7]. Prin urmare, observăm că atragerea la răspundere penală a judecătorilor în anumite cazuri este condiționată de atragerea acestora la *răspunderea constituțională* (fiind vorba despre regula în materie, excepția generală fiind infracțiunea flagrantă). Sub acest aspect, putem constata une-

le asemănări cu răspunderea penală a deputaților, care la fel depinde de ridicarea prealabilă a *imunității parlamentare* [27, p. 246]. În concret, se consideră că mecanismul atragerii la răspundere penală a parlamentarilor cuprinde două etape distincte, interdependente [27, p. 263-264]: *procedura ridicării imunității parlamentare* (ca formă de răspundere constituțională [28, p. 85-89]) și *procedura penală propriu-zisă* (soldată eventual cu atragerea efectivă la răspundere penală a deputatului și aplicarea pedepsei penale).

Un studiu mai aprofundat în materia dată am atestat la cercetătorul V. Micu, care în baza jurisprudenței instanței constituționale a Republicii Moldova și a doctrinei de specialitate străine a punctat câteva momente importante referitoare la ridicarea imunității ca măsură de răspundere constituțională a parlamentarilor, care în opinia noastră pot fi valabile și pentru răspunderea constituțională a judecătorilor. În special, vom cita următoarele concluzii ale autorului [27, p. 255]:

- în privința deputatului poate fi pornită și exercitată urmărirea penală fără ridicarea imunității;

- ridicarea imunității este obligatorie pentru aplicarea reținerii, arestului și percheziției (condiție caracteristică și parlamentarilor din România în baza art. 23 alin. (1) din *Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor* [25] – e.n.);

- aplicarea unor asemenea măsuri de constrângere fără ridicarea imunității parlamentare se admite doar în caz de infracțiune flagrantă;

- trimiterea cauzei în judecată poate fi efectuată doar după ridicarea imunității deputatului.

Raportând aceste momente la situația judecătorilor (expusă mai sus), putem constata că:

- urmărirea penală a judecătorilor poate fi inițiată fără ridicarea imunității doar în cazul României, întrucât în Republica Moldova acordul CSM este obligatoriu în acest sens (cu excepția cazurilor de comitere a infracțiunilor de spălare a banilor, corupere pasivă, trafic de influență și îmbogățire ilicită, inclusiv a infracțiunilor flagrante);

- pentru aplicarea măsurilor procesual penale față de judecători (percheziția, reținerea, arestarea și aducerea silită în cazul Republicii Moldova și percheziția, reținerea, arestarea pre-

venitivă sau arestul la domiciliu în cazul României) este obligatorie ridicarea imunității judiciare prin obținerea acordului/încuviințării CSM;

- ridicarea imunității judiciare pentru aplicarea măsurilor procesual penale nu este obligatorie doar în cazul infracțiunilor flagrante;

- trimiterea cauzei în judecată nu este condiționată de ridicarea imunității judiciare.

Referitor la acest ultim moment, observăm că reprezintă un element de distincție a răspunderii constituționale a deputaților din Republica Moldova față de răspunderea constituțională a judecătorilor din ambele state. Deci, în cazul acestor deputați trimiterea cauzei în judecată este condiționată de ridicarea imunității parlamentare. În legătură cu acest fapt, considerăm că e necesar de a reflecta mai profund asupra momentului în care este necesară și binevenită ridicarea imunității în cazul judecătorilor: la etapa inițierii urmăririi penale (ca în cazul Republicii Moldova), doar în cazul aplicării măsurilor procesual penale (ca în cazul României), fie la etapa trimiterii cauzei în judecată (ca în cazul deputaților moldoveni). La o primă vedere, este greu de apreciat care moment este cel mai potrivit. În pofida acestei dificultăți, totuși un răspuns se impune a fi absolut necesar. În opinia noastră, la formularea acestuia trebuie de pornit de la însăși menirea imunității și efectele acestei instituții pentru fiecare categorie de subiecți.

Reflecții relevante în acest sens am atestat la prof. V. Popa (din Republica Moldova) care referitor la imunitatea deputaților a notat: „imunitatea deputatului împotriva răspunderii penale nu trebuie considerată a fi o posibilitate de evitare a răspunderii pentru infracțiunile săvârșite. Imunitatea este stabilită în scopul stopării urmăririi represive sau abuzive din motive politice, pentru a determina un anumit comportament al deputatului sau a-l face docil față de unele forțe. În cazul săvârșirii cu adevărat a unor infracțiuni, imunitatea deputatului se *suspendă* (se *ridică* – e.n.) de către Parlament”. Totodată, autorul întrebându-se – Dacă deputatul a săvârșit infracțiunea, iar Parlamentul nu suspendă imunitatea, poate aceasta servi drept motiv pentru eliberarea de răspundere? – răspunde: „după expirarea mandatului, fostului deputat i se va aplica răspunderea penală, deoarece

inviolabilitatea acestuia acționează numai pe perioada mandatului. Deci inviolabilitatea nu suprimă represiunea, ci o amână pentru o perioadă de timp” [7, p. 274-275].

În același context, Curtea Constituțională a RM a precizat: „... imunitatea fiind limitată în timp și reglementată prin reguli specifice, nu constituie decât un **obstacol procedural temporar** în calea desfășurării procedurilor penale, obstacol care însă nu anulează pentru partea interesată posibilitatea de soluționare definitivă a litigiului. Efectul inviolabilității parlamentare asupra urmăririi procedurilor penale este temporar, dar, în același timp, structurile parlamentare nu pot interveni din principiu asupra cursului justiției așa cum este el. Examinând cererea de ridicare a imunității parlamentare, acestea **trebuie să evalueze doar dacă inviolabilitatea, în calitatea sa de întrerupere temporară a procedurii din justiție, trebuie ridicată pe loc sau dacă nu este cumva preferabil să se aștepte până la expirarea mandatului de parlamentar**. Astfel, Parlamentul doar poate suspenda cursul justiției, fără a interveni sau a participa la acesta” [19, par. 62-63].

Privind prin prisma celor menționate la situația judecătorilor, constatăm că imunitatea judecătorească nu poate fi văzută ca un obstacol procedural temporar veritabil, întrucât judecătorii nu își exercită funcția în bază de mandat ca parlamentarii ceea ce nu permite amânarea/suspendarea cursului justiției (o excepție în acest caz reprezintă numirea inițială a judecătorilor din Republica Moldova pe un termen de 5 ani). Din acest considerent, pare a fi nebinevenită intervenția CSM la etapa trimiterii cauzei în judecată (ca răspuns la întrebarea formulată mai sus), moment preluat de către legiuitorul din ambele state (întrucât aceasta ar echivala cu absolvirea de răspundere penală a judecătorului).

Referitor la condiționarea începerii urmăririi penale față de judecători doar cu acordul CSM, reiterăm că este o situație proprie doar Republicii Moldova. Mai mult, în practică, potrivit site-ului CSM al RM, cererile procurorului general (din ultimii ani) sunt axate doar pe începerea urmăririi penale față de judecători. Cel mai probabil acest moment presupune faptul că o dată acceptată ridicarea imunității la intentarea procesului, ulterior ea nu se mai solicită pentru aplicarea măsurilor procesuale

față de judecător. În esență, considerăm că acest moment este logic, întrucât în cadrul unuia și aceleiași proces imunitatea poate și trebuie să fie ridicată doar o singură dată. Sub acest aspect, pare a fi lipsită de logică reglementarea legiuitorului din Republica Moldova, care prevede posibilitatea ridicării imunității judecătorului atât pentru intentarea urmăririi penale, cât și pentru aplicarea măsurilor procesuale.

În fine, pornind de la cele expuse, ne întrebăm cât de logică și eficientă este regula aplicabilă în România, care prevede posibilitatea ridicării imunității judecătorilor doar pentru aplicarea măsurilor procesuale (percheziția, reținerea, arestarea preventivă sau arestul la domiciliu). Totodată, observăm că, potrivit *Codului de procedură penală al României* [5, art. 203], cele patru măsuri procesuale, în cele mai multe cazuri (față de orice subiect de drept procesual penal), pot fi dispuse de către organul judiciar (judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată). Prin urmare, nu este clar de ce în asemenea cazuri ar trebui să fie implicat și CSM? Or, însăși dispunerea acestor măsuri de organul judiciar ar trebui din oficiu să garanteze independența judecătorului în calitatea sa de bănuț.

Pornind de la această reflecție, am putea deduce că cel mai vulnerabil judecătorul se prezintă a fi la etapa pornirii urmăririi penale, fapt ce și justifică intervenția CSM ca garant al independenței acestuia, prin încuviințarea ridicării imunității judecătorești. În același timp, intervenția CSM la aceasta etapă exclude practic o eventuală ingerință a sa în actul justiției.

În fine, este de subliniat că intervenția CSM la etapa pornirii urmăririi penale față de judecători nu trebuie privită ca o regulă comună, ci ca o derogare. Altfel spus, CSM este chemat să garanteze independența judecătorului (prin realizarea acestei misiuni), doar în cazul în care acesta este suspectat de comiterea de infracțiuni în exercitarea funcțiilor sale (care se reduc la infracțiunile comise contra justiției). În toate celelalte cazuri (potrivit standardelor europene [2, par. 52; 34, par. 61; 1, par. 19; 26, par. 15]), judecătorul nu poate fi protejat de imunitate.

Pe de altă parte, trebuie precizat că CSM are nu numai dreptul, ci și datoria de a ridica imunitatea unui judecător

în toate cazurile în care, după părerea sa, păstrarea imunității ar împiedica realizarea justiției și în care imunitatea poate fi ridicată fără a prejudicia scopul pentru care a fost acordată [32, par. 4]. Momentul dat este unul foarte important, întrucât practica arată că „consiliile judecătorești ocazional au tendința de a nu ridica imunitatea procedurală a colegilor săi, chiar și în cazul în care nu există niciun indiciu de presiune asupra judecătorului în cauză” [1, par. 24]. Acest comportament reprezintă o violare clară a principiului egalității judecătorilor în raport cu cetățenii de rând, ba chiar mai rău, neridicarea imunității distruge reputația sistemului judecătoresc în ansamblu. Din perspectiva dată putem conchide că rolul CSM poate fi privit sub un dublu aspect: nu doar ca un garant al independenței judecătorului, dar și ca un garant al imaginii și reputației sistemului judecătoresc în cadrul societății.

Bibliografie

1. *Amicus curiae pentru Curtea Constituțională a Republicii Moldova privind imunitatea judecătorilor*, adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 94 Sesiune Plenară (Veneția, 8-9 Martie 2013). [on-line]. http://www.constcourt.md/public/files/file/Documente%20presa/amicus_1153_1544.pdf.
2. *Avizul nr. 3 din 19 noiembrie 2002 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni asupra principiilor și regulilor privind imperativele profesionale aplicabile judecătorilor și în mod deosebit a deontologiei, comportamentelor incompatibile și imparțialității*. Strasbourg. [on-line]: <https://rm.coe.int/1680747bac>.
3. BALTAG, D., GHERNAJA, G.-C. *Răspunderea și responsabilitatea juridică a judecătorilor în exercitarea justiției*. Chișinău: ULIM, 2012.
4. BULAI, C. *Manual de drept penal. Partea generală*. București: ALL, 1997.
5. *Codul de procedură penală al României* din 1 iulie 2010 (Legea nr. 135/2010). Publicat în Monitorul Oficial nr. 486 din 15 iulie 2010 (varianta consolidată până la 20.12.2019). [URL]: <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/220253>.
6. *Codul penal al Republicii Moldova*. nr. 985 din 18.04.2002. Republicat în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 14.04.2009, nr. 72-74 (cu modificări și completări până la 24.05.2018).
7. *Constituția Republicii Moldova: comentariu*. Chișinău: Arc, 2012.
8. COZMA, D. *Imunitatea judecătorului – garanție a independenței acestuia*. În: Закон и Жизнь (Zakon i Jizni), 2015, nr. 8.
9. COZMA, D. *Răspunderea judecătorului în România și Republica Moldova. Monografie*. Sub red. șt. a prof. Gh. Costachi. Chișinău: S.n., 2019 (Tipografia „Print-Caro”).
10. COZMA, D. *Răspunderea penală a judecătorilor din România pentru infracțiuni contra justiției*. În: *Legea și Viața*, 2018, nr. 10.
11. COZMA, D. *Răspunderea penală a judecătorilor pentru infracțiuni contra justiției*. În: *Международный научный журнал «Верховенство права»* (Revista științifică internațională „Supremația dreptului”), Ucraina, 2018, nr. 3.
12. COZMA, D. *Reflecții asupra imunității judecătorului ca element al statutului său juridic*. În: *Международный научный журнал «Верховенство права»* (Revista științifică internațională „Supremația dreptului”), Ucraina, 2016, nr.1.
13. COZMA, D. *Unele reflecții asupra statutului de funcționar public al magistratului*. În: *Legea și Viața*, 2017, nr. 6.
14. *Decizia Curții Constituționale a României nr. 263 din 23 aprilie 2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 96 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor*. În: Monitorul Oficial nr. 415 din 11 iunie 2015.
14. *Decizia Curții Constituționale a României nr. 54 din 7 februarie 2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 246 din Codul penal din 1969, ale art. 297 alin. (1) din Codul penal și ale art. 13^o2 din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție*. În: Monitorul Oficial nr. 683 din 6 august 2018.
15. DRAGOMIR, F. *Răspunderea penală a magistratului*. București: C.H. Beck, 2011.
16. GÂRBULET, I. *Abaterile disciplinare ale magistratilor*. București: Universul Juridic, 2016.
17. *Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 12 din 28.03.2017 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 307 din Codul penal (răspunderea penală a judecătorilor)* (Sesizarea nr. 155g/2016). [on-line]: <http://www.constcourt.md/public/ccdoc/hotariri/roh1228032017roa60da.pdf>.
18. *Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 2 din 20.01.2015 pentru interpretarea art. 1 alin. (3) combinat cu articolele 69 și 70 din Constituția Republicii Moldova imunitatea și încetarea mandatului deputatului* (Sesizarea nr. 6b/2014). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 33-38 din 13.02.2015.
19. *Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova, nr. 23 din 27 iunie 2017 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 23 alin. (2) din Legea nr.947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii (ridicarea imunității judecătorului)* (sesizările nr.31g/2017 și nr.55g/2017). [on-line]: <http://lex.justice.md/md/371630/>.
20. *Legea Republicii Moldova cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii*, nr. 947 din 19.07.1996. Republicată în Monitorul Oficial al RM, 2012, nr. 185 (versiune în vigoare din 30.11.18).
21. *Legea Republicii Moldova cu privire la statutul judecătorului*, nr. 544 din 20.07.1995. Republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 15-17 din 22.01.2013 (cu modificări și completări ulterioare până la 23.11.2018).
22. *Legea României nr. 303 din 28 iunie 2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor*. Republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 653 din 22 iulie 2005 (actualizată la 12.10.2018).
23. *Legea României nr. 317 din 1 iulie 2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii*. Republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 365 din 30 mai 2012 (cu modificări și completări ulterioare până la 04.10.2018).
24. *Legea României nr. 96 din 21 aprilie 2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor*. Republicată (în temeiul art. V din Legea nr. 357/2015) în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 49 din 22 ianuarie 2016.
25. *Memorandum Reform of the Judicial System In Bulgaria: Conclusions CDL-AD (2003)12*, adopted by the Venice Commission at its 55th plenary session (Venice, 13-14 June 2003). [URL]: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2003\)012-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2003)012-e).
26. MICU, I. *Răspunderea parlamentară: teorie și practică*. Chișinău: S.n., 2017.
27. MICU, V. *Răspunderea constituțională a Parlamentului*. În: *Revista științifică internațională „Supremația Dreptului”*, 2016, nr. 3, p. 85-89.
28. MOCANU-SUCIU, A. *Răspunderea funcționarilor publici*. București: C.H. Beck, 2015.
29. Negru A., Novac T. *Formele răspunderii juridice a magistratului*. În: *Revista Națională de Drept*, 2014, nr. 9, p. 18-25.
30. *Noul Cod Penal al României* (Legea nr. 286/2009). În: Monitorul Oficial al României nr. 510 din 24 iulie 2009. În vigoare de la 1 februarie 2014 (actualizat la 27.01.2019). [on-line]: <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/210140>.
31. *Protocolul adițional nr. 6 la Acordul general privind privilegiile și imunitățile Consiliului European*. Strasbourg, 5 martie 1996. [URL]: <https://www.refworld.org/rug/cgi-bin/textis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=55c9b4524>.
32. *Recomandarea CM/Rec (2010)12 a Comitetului Miniștrilor către statele membre cu privire la judecători: independența*.

eficiența și responsabilitățile, adoptată de Comitetul Miniștrilor la 17 noiembrie 2010, la cea de-a 1098-a întâlnire a delegaților miniștrilor. [URL]: <https://juridicemoldova.md/wp-content/uploads/2019/12/Recoman-darea CMRec2010.pdf>.

33. *Report on the Independence of the Judicial System Part I: The Independence of Judges* CDL-AD(2010)004-e adopted by the Venice Commission at its 82nd Plenary Session (Venice, 12-13 March 2010). [URL]: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2010\)004-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2010)004-e).

34. СЕРГЕЕВ, А.Л. (Sergheev A.L.) *Конституционная ответственность в Российской Федерации (часть вторая). (Răspunderea constituțională în Federația Rusă. Partea a doua)* În: Конституционное и муниципальное право (Dreptul constituțional și municipal), 2003, nr. 1.

DESPRE AUTORI /ABOUT AUTHORS

COSTACHI Gheorghe,
doctor habilitat în drept, profesor
universitar,
cercetător științific principal la
Institutul de Cercetări Juridice,
Politice și Sociologice

Candidate of Legal Sciences,
professor,
Senior scientific researcher at the
Institute of Legal, Political and
Sociological Studies
e-mail: costachi70@mail.ru; tel.:
069125188

COZMA Daniela,
personal de specialitate juridică
asimilat judecătorilor și
procurorilor
la Inspekția Judiciară în
cadrul Consiliului Superior al
Magistraturii, București - România
doctorandă, Institutul de Cercetări
Juridice, Politice și Sociologice

Legal professional staff assimilated
to judges and prosecutors
at the Judicial Inspection within the
Superior Council of Magistracy,
Bucharest - Romania
PhD student, Institute for Legal
and Political Research, Republic of
Moldova
e-mail: dannyle27@yahoo.com.

CZU 343.54

UNELE PARTICULARITĂȚI PRIVIND REȚINEREA ȘI AUDIEREA PERSOANELOR IMPLICATE ÎN COMITEREA INFRAȚIUNILOR DE TRAFIC DE FIINȚE UMANE.

Vitalie JITARIUC,

doctorand, lector-universitar, Facultatea de Drept și Administrație
publică, Universitatea de Stat „B. P. Hașdeu” din Cahul

Reținerea persoanelor implicate în comiterea traficului de ființe umane reprezintă o condiție obligatorie a investigării acestui gen de infracțiuni. De asemenea, de foarte frecvente ori, persoanele transportate și reținute pot face parte din categoria celor care se află ilegal în țara respectivă. De aceea este necesar ca în procesul reținerii lor să manifestăm corectitudine, să nu formăm emoții negative din partea acestora în raport cu reprezentanții organelor de drept. Tactica reținerii își are propriile particularități care determină specificul investigării acestor infracțiuni. Pe categoria vizată de dosare, reținerea infractorului poate avea loc și în temeiul achiziției de control, ca de exemplu, a „procurării” serviciilor sexuale, care figurează, în acest sens, în calitate de mijloc de neutralizare a încercării bănușilor de a se eschiva de la urmărire.

Cuvinte-cheie: *trafic de ființe umane, bănușit, victimă, parte vătămată, reținere, organ de urmărire penală, achiziție de control, acțiune de urmărire penală, audiere, cercetare, infracțiune, tactică, transportate, recrutare, martor.*

SOME PECULIARITIES REGARDING THE DETENTION AND HEARING OF PERSONS INVOLVED IN COMMITTING HUMAN TRAFFICKING OFFENSES.

Vitalie JITARIUC,

Ph.D., university lecturer, Faculty of Law and Public Administration, „Bogdan Petriceicu Hașdeu” State University from Cahul

The detention of persons involved in trafficking in human beings is a mandatory condition for the investigation of this type of crime. Also, very often, the persons transported and detained can belong to the category of those who are illegally in the respective country. That is why it is necessary to show fairness in the process of their detention, in order not to form negative emotions from them in relation to the representatives of the law enforcement bodies.

The detention tactic has its own particularities determined by the specificity of the investigation of these crimes. In the category targeted by the files, the detention of the offender can also take place on the basis of the evidentiary purchase, such as, for example, the “procurement” of sexual services, which appear, in this sense, as a means of neutralizing the attempts of the suspects to avoid the prosecution.

Keywords: *trafficking in human beings, suspected, victim, injured party, detention, criminal prosecution body, evidentiary purchase, criminal prosecution action, hearing, investigation, crime, tactics, transported, recruiting, witness.*

Introducere. Reținerea bănușitului, de obicei, este exclusă din rândul acțiunilor de urmărire penală aplicate de organele de drept la cercetarea cauzelor penale, fapt ce permite argumentarea necesității și oportunității acesteia în calitate de acțiune procesuală de sine stătătoare de o importanță deosebită [8,

p. 119]. Reținerea bănușilor reprezintă scopul și etapa intermediară a cercetării infracțiunilor legate de traficul de ființe umane [9, p. 173]. Reținerea persoanelor antrenate în comiterea faptelor de trafic de ființe umane este „nu numai o acțiune tactică și procesuală de constrângere, ci și un mijloc indepen-